

Praktikum z QSAR – zjištění závislosti účinnosti nebo toxicity lokálních anestetik na hydrofobním či sterickém strukturním parametru

Hledáme závislost

$A = f(\text{ parametr })$ ve tvaru $A = a_1x + b$, nebo $A = a_1x^2 + a_2x + b$

kde A ... relativní infiltrační anestetická aktivita vztažená na prokain ($A(\text{prokain}) = 1$); rel. povrchová anest. aktivita vztažená na kokain, anestetický index (*Carassius carassius* nebo *C. auratus*), akutní toxicita jako LD_{50}

x ... hydrofobní parametr ($\log P$, $\log D$, $\log k'$) nebo sterický parametr (E_s)

$\log k'$ z rozdělovací HPLC: např.: stac. fáze: kolona s $-(\text{CH}_2)_3\text{C}\equiv\text{N}$; mobil. fáze: methanol : $0,01 \text{ mol/l}$ Na_2HPO_4 1 : 1, průtok $0,6 \text{ ml/min.}$, nastříkujeme $20 \mu\text{l}$ roztoku směsi anestetik o koncentraci jednotlivých látek kolem $0,02 \text{ mg/ml}$, obsahující látku pro stanovení mrtvého retenčního času t_0 (např. NaNO_2), detekce při 230 nm

$$\log k' = \log\left(\frac{t_r - t_0}{t_0}\right),$$

Výpočet, výsledky, protokoly ...

- s hodnotami $\log P$ nebo $\log k'$ provedeme lineární regresi v programu MS Excel, nebo QCExpert či jiném statistickém programu (aktivita – závislá veličina, $\log P$, $\log k'$ - nezávislá)
- pokud rel. infiltr. aktivita nebude korelovat ($r < 0,6$), zkusíme její logaritmus
- z vypočtených hodnot sestavíme rovnici, uvedeme i lineární korelační koeficient R a hodnotu Fisher-Snedecorova testu F
- struktury studovaných anestetik, vstupní data v tabulce a výsledky do protokolu
- protokoly uploadujeme na Moodle
- struktury možno dohledat např. na ChemId: chem.nlm.nih.gov; do ChemSketchu nebo Marvinu je pak možno je přenášet ve formě SMILES kódů nebo souborů *.mol

Individuální zadání úloh

DLUGOŠOVÁ Zuzana: Korelace toxicity vyjádřené jako LD_{50} *i.p.* pro myš s experimentálně stanovenou hodnotou $\log P(\text{oktanol/voda})$ pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, *iso*-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, bupivakain, cinchokain, lidokain, prokainamid, prokain, tetrakain a trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou LD_{50} *i.p.* prilokainu. *Pokud LD_{50} nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.*

CHMÚRIKOVÁ Miriama: Korelace toxicity vyjádřené jako LD_{50} *i.v.* pro myš s experimentálně stanovenou hodnotou $\log P(\text{oktanol/voda})$ pro soubor artikain, bupivakain, ropivakain, cinchokain, kokain, lidokain, trimekain, prilokain, prokainamid, prokain, tetrakain, trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou LD_{50} *i.v.* propyl-4-aminobenzoátu. *Pokud LD_{50} nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.*

JOBUSOVÁ Lenka: Korelace **převrácené hodnoty relativní infiltrační anestetické aktivity** s experimentálně stanovenou hodnotou $\log P(\text{oktanol/voda})$ pro soubor artikain, benzokain, butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, bupivakain, kokain, lidokain, trimekain, prilokain, prokain, tetrakain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu mepivakainu.

KALLALA Kim: Korelace **logaritmu relativní povrchové anestetické aktivity** s experimentálně stanovenou hodnotou $\log P(\text{oktanol/voda})$ pro soubor cinchokain, kokain, lidokain, trimekain, oxybuprokain, prokain, tetrakain, trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu ropivakainu.

KAŇKOVSKÁ Marie: Korelace anestetického indexu *Carassius carassius* s experimentálně stanovenou hodnotou log P(oktanol/voda) pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, 2-propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, *iso*-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu prokainu.

KAŠPÁRKOVÁ Zuzana: Korelace anestetického indexu *Carassius auratus* s experimentálně stanovenou hodnotou log P(oktanol/voda) pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, hexyl-4-aminobenzoát, heptyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu lidokainu.

KOŘÍNEK Radomír: RP-HPLC: Korelace **logaritmu relativní infiltrační aktivity** s log k' pro „koktejl“ lokálních anestetik K1 o složení benzokain(2), trimekain(4), artikain (3), tetrakain(6), cinchokain(7), karbizokain(8), trapekain(9), NaNO_2 (1) Čísla v závorkách jsou čísla píků na chromatogramu. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu pentyl-4-aminobenzoátu(5).

KRÁLOVÁ Michaela: RP-HPLC: Zjistěte, zda existuje korelace **logaritmu převrácené hodnoty relativní infiltrační aktivity**, tj. $\log(1/A)$, s log k' pro „koktejl“ lokálních anestetik K2 o složení benzokain(2), artikain(3), lidokain(4), prokain(6), tetrakain(7), cinchokain(8), NaNO_2 (1). Čísla v závorkách jsou čísla píků na chromatogramu. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu pentyl-4-aminobenzoátu(5).

LEDEROVÁ Kateřina: Korelace toxicity vyjádřené jako LD_{50} *i.p.* pro myš s hodnotou $\log P$ (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, *iso*-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, bupivakain, cinchokain, lidokain, prokainamid, prokain, tetrakain a trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete vypočtete předpokládanou LD_{50} *i.p.* prilokainu. *Pokud LD_{50} nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.*

MIZEROVÁ Michaela: Korelace toxicity vyjádřené jako LD_{50} *i.v.* pro myš s hodnotou $\log P$ (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor artikain, bupivakain, ropivakain, cinchokain, kokain, lidokain, trimekain, prilokain, prokainamid, prokain, tetrakain, trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou LD_{50} *i.v.* propyl-4-aminobenzoátu. *Pokud LD_{50} nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.*

MLADENOVÁ Veronika: Korelace **převrácené hodnoty relativní infiltrační anestetické aktivity** s hodnotou $\log P$ (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor artikain, benzokain, butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, bupivakain, kokain, lidokain, trimekain, prilokain, prokain, tetrakain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu mepivakainu.

MRÁZKOVÁ Anita: Korelace **logaritmu relativní povrchové anestetické aktivity** s hodnotou $\log P$ (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor cinchokain, kokain, lidokain, trimekain, oxybuprokain, prokain, tetrakain, trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu ropivakainu.

POULOVÁ Monika: Korelace anestetického indexu *Carassius carassius* hodnotou $\log P$ (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, 2-propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, *iso*-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu prokainu.

PŘIBYLOVÁ Monika: Korelace anestetického indexu *Carassius auratus* s hodnotou log P(oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, hexyl-4-aminobenzoát, heptyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu lidokainu.

SANTORIS Adrián: Korelace **logaritmu relativní infiltrační aktivity** s hodnotou log P (oktanol/voda) vypočítanou v programu ACD ChemSketch pro „koktejl“ lokálních anestetik o složení benzokain, trimekain, artikain, tetrakain, cinchokain, karbizokain a trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu pentyl-4-aminobenzoátu.

SMIŠTÍK Ondřej: Zjistěte, zda existuje korelace **logaritmu převrácené hodnoty relativní infiltrační aktivity**, tj. $\log(1/A)$, s log D při pH = 7,4 vypočteným v Marvin Beans pro „koktejl“ lokálních anestetik o složení benzokain, artikain, lidokain, prokain, tetrakain a cinchokain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu pentyl-4-aminobenzoátu.

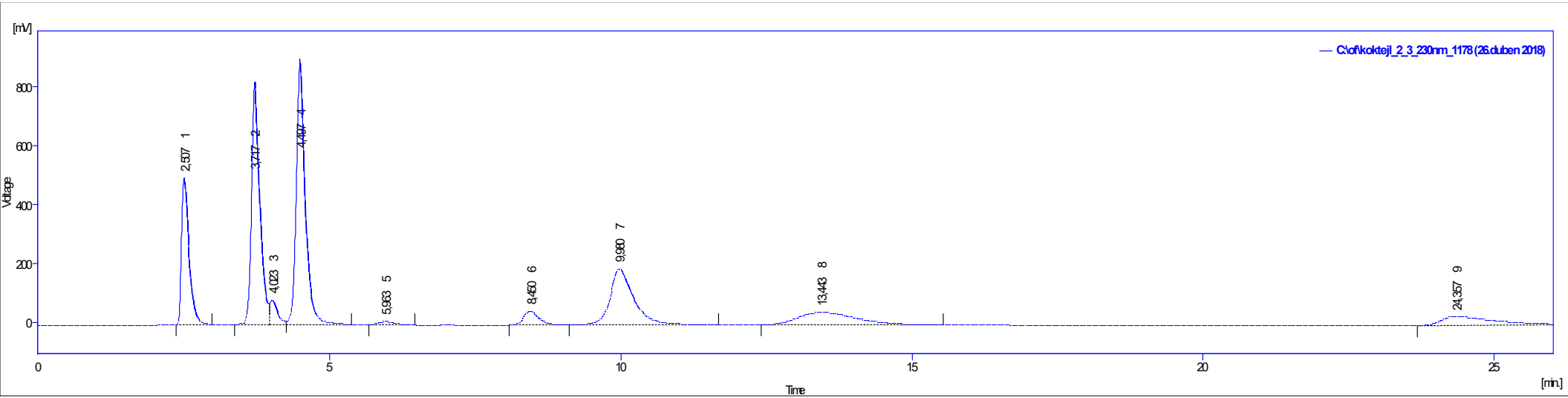
ŠINDLER Jaroslav: Korelace toxicity vyjádřené jako LD₅₀ *i.v.* pro myš s hodnotou log D při pH = 7,4 vypočteným v Marvin Beans pro soubor artikain, bupivakain, ropivakain, cinchokain, kokain, lidokain, trimekain, prilokain, prokainamid, prokain, tetrakain, trapeknain. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou LD₅₀ *i.v.* propyl-4-aminobenzoátu. (Při výpočtu log D použijte defaultní nastavení). *Pokud LD₅₀ nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.*

TOBOLOVÁ Nikola: Korelace anestetického indexu *Carassius auratus* s hodnotou logP vypočtenou v Marvin Beans algoritmem VG (dle Viswanadhana, Ghose et al.) pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, hexyl-4-aminobenzoát, heptyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu lidokainu.

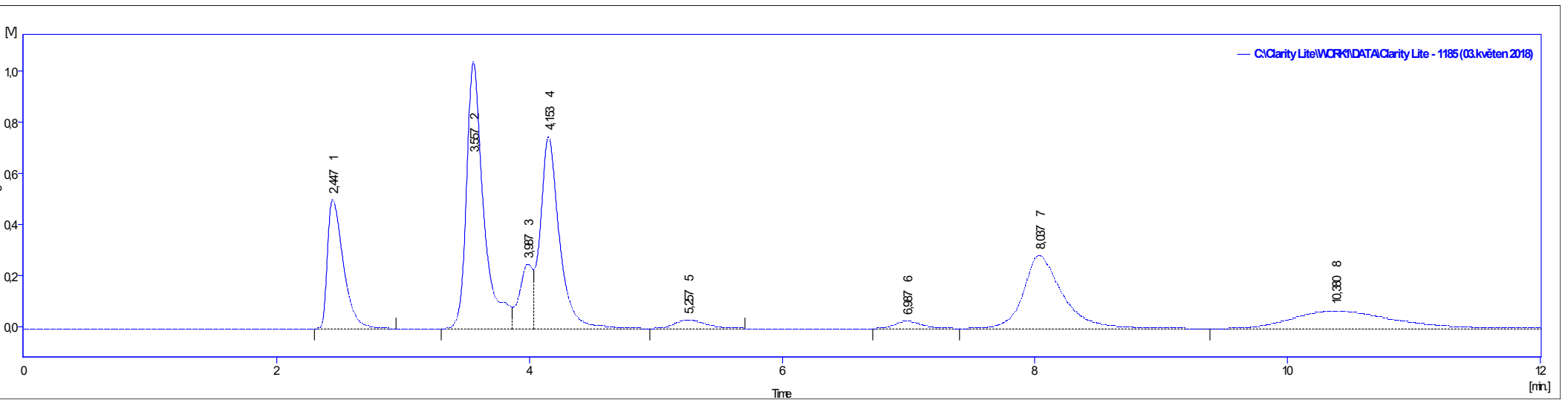
TRBUŠEK Filip: Korelace toxicity vyjádřené jako LD_{50} *i.p.* pro myš s $\log D$ při $pH = 5,5$ vypočteným v Marvin Beans pro soubor methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, iso-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát, bupivakain, cinchokain, lidokain, prokainamid, prokain, tetrakain a trapenkain. (Při výpočtu $\log D$ použijte defaultní nastavení). Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete vypočtete předpokládanou LD_{50} *i.p.* prilokainu. Pokud LD_{50} nebude korelovat, zkuste $\log(1/LD_{50})$.

TVARŮŽKOVÁ Barbora: Korelace anestetického indexu *Carassius carassius* s hodnotami Taftovy sterické konstanty pro příslušné alkyly pro sadu esterů 4-aminobenzoové kyseliny obsahující methyl-4-aminobenzoát, benzokain, propyl-4-aminobenzoát, 2-propyl-4-aminobenzoát, butyl-4-aminobenzoát, *iso*-butyl-4-aminobenzoát, pentyl-4-aminobenzoát. Pokud se korelace potvrdí ($r \geq 0,6$), vypočtete předpokládanou aktivitu cyklohexyl-4-aminobenzoátu.

Chromatogram pro Radomíra Kořínka

Chromatogram pro Michaelu Královou

Výpočty v ChemSketchi

- log P: nakreslit strukturu, vlevo na horní liště zvolit Log P
- další parametry: nakreslit strukturu, zvolit na horní liště Tools – Calculate – (příslušný parametr)

ChemSketch je freeware. Je ke stažení na www.acdlabs.com .

Výpočty v Marvinu

- nakreslit strukturu
  - 2D optimalizace (Structure-Clean 2D)
  - Calculations
  - Partitioning-logP-VG/KLOP-OK-OK(-logD-OK-OK)
  - Charge-Polarizability
  - Geometry-Geometrical Descriptors-OK-OK
  - Other-Refractivity-OK-OK
- Marvin Beans je (převážně) freeware, je ke stažení na www.chemaxon.com.
Nenechte se případně odradit vyskakovacím oknem tvrdícím, že nemáte licenci. Po odkliknutí OK Vám program hodnotu vypočítá v evaluačním módu.

Postup při výpočtu lineární regrese v Excelu

- data aktivit a strukturního parametru vedle sebe do dvou sloupců tabulky
- vybrat obdélník 2 x 4 buňky jinde, než jsou vstupní data
- zvolit funkci LINREGRESE (lineární regrese)
- vybrat sloupec strukturního parametru jako data x
- sloupec aktivit jako data y
- zadat B = pravda, Stat = pravda
- “provést výpočet”(OK)
- v levé horní rohové buňce vybraného obdélníku se objeví hodnota a; stisk F2 a následně CTRL+ SHIFT + ENTER
- objeví se požadovaná data: $y = ax + b$; r^2 ... druhá mocnina lineárního korelačního koeficientu; s_y ... směrodatná odchylka odhadu, F ... hodnota Fischer-Snedecorova testu

a	b
s_a	s_b
r^2	s_y
F	d_f

Excel ale neumožňuje lineární regresi v kvadratickém tvaru, tedy proložení paraboly. K tomu účelu lze použít např. **QCExpert**

- 30 denní plně funkční trial verze ke stažení na stránkách trilobyte.cz,
manuál rovněž

Protokol nahrajte do příslušné položky na Moodle v kurzu
Molekulární základy vývoje léčiv do 5. 5. 2020